

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 6Co/42/2016
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8715211500
Dátum vydania rozhodnutia: 11. 05. 2017
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Peter Straka
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2017:8715211500.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Petra Straku a členov senátu JUDr. Michala Boroňa a JUDr. Martina Kopinu v spore žalobcu: Prvá stavebná sporiteľňa, a.s., Bajkalská 30, 829 48 Bratislava, IČO: 31 335 004 proti žalovaným: 1/ M. N., nar. XX.XX.XXXX, bytom A., H. XXXX/XX, 2/ L. N., nar. XX.XX.XXXX, , bytom A., H. XXXX/XX a 3/ L.. M. N., nar. XX.XX.XXXX, bytom A., H. XXXX/XX, o zaplatenie sumy 630,15 eur s prísl., o odvolaní žalobcu proti rozsudku Okresného súdu Poprad č. k. 10C/425/2015-51 zo dňa 04.11.2015 jednomyseľne takto

rozhodol:

Potvrdzuje sa rozsudok v zamietavom výroku, ktorým súd prvej inštancie žalobu v prevyšujúcej časti o úroky za obdobie od 28.7.2015 do zaplatenia zamietol.

Žalovaným sa náhrada trov odvolacieho konania nepriznáva.

odôvodnenie:

1. Spoločnosť Prvá stavebná sporiteľňa, a.s. (ďalej aj „žalobca“ príp., „banka“) podniká okrem iného aj v poskytovaní úverov spotrebiteľom. Pán M. N. (ďalej aj „žalovaný 1“) a pani L. N. (ďalej aj „žalovaná 2“) na účely spotreby dohodli so žalobcom medziúver (zmluva o mimoriadnom medziúvere 4.979,09 Eur č. XXXXXXXXXXXX a stavebnom úvere č. XXXXXXXXXXXX, obidve z 13.2.2006). Pán L.. M. N. (ďalej aj „žalovaný 3“) pristúpil k úveru ako ručiteľ.

2. V súvislosti s omeškaním žalovaných so splácaním úveru žalobca dňa 27.7.2015 pristúpil k vyhláseniu predčasnej splatnosti úveru (default) a po márnom uplynutí lehoty na dobrovoľné plnenie uplatnil žalobou

- 578,25 eur - istina,
- 47,27 eur - dlžné dohodnuté úroky za úver ku dňu vyhlásenia predčasnej splatnosti,
- 2,74 eur - dojednaný úrok za úver od defaultu do 31.8.2015,
- 1,89 eur - úrok z omeškania od defaultu do 31.8.2015,
- 4,70- ný úrok za úver zo sumy 578,25 eur od 1.9.2015 do zaplatenia,
- 3%-ný úrok z omeškania zo sumy 625,52 eur od 1.9.2015 do zaplatenia,
- trovy konania.

3. Okresný súd Poprad (ďalej „súd prvej inštancie“) napadnutým rozsudkom v podstate žalobe vyhovel a uložil žalovaným 1/, 2/ a 3/ povinnosť zaplatiť žalobcovi spoločne a nerozdielne sumu 625,52 eur spolu s 3 % úrokom z omeškania ročne od 01.09.2015 do zaplatenia a náhradu trov konania v sume 37,50 eur v lehote 15 dní od právoplatnosti rozsudku s tým, že plnením jedného zo žalovaných zaniká v rozsahu plnenia povinnosť ostatných. Žalobu v časti o dojednané úroky za obdobie po zosplatnení zamietol.

4. Podľa súdu prvej inštancie predčasným zosplatnením vznikla žalovaným povinnosť predčasne vrátiť úverové prostriedky a vzhľadom na omeškanie sú povinní po splatnosti zaplatiť aj zákonné úroky z

omeškania. Pokiaľ však ide o zmluvné úroky po vyhlásení mimoriadnej splatnosti stavebného úveru, tieto navyšujú úroky z omeškania a spôsobujú hrubú nerovnováhu v postavení účastníkov a predstavujú nezaslúžený prospech žalobcu. Úspešnej banke priznal náhradu súdneho poplatku pripadajúceho na prisúdené plnenie 37,50 eur podľa § 142 ods. 1 a 3 Občianskeho súdneho poriadku v znení účinnom do 30.06.2016 (ďalej len O.s.p.).

5. Proti zamietavému výroku II. podal odvolanie žalobca. Súdu prvej inštancie vytkol nesprávne právne posúdenie veci. Otázkou „či veriteľovi prináležia za obdobie po vyhlásení mimoriadnej splatnosti úveru“ okrem úrokov z omeškania aj pôvodne dohodnuté úroky označil za otázku zásadného právneho významu. Rozhodnutie súdu má zásadný význam z hľadiska svojho všeobecného dopadu aj na právne pomery iných (podobných) sporov. Navrhol, aby odvolací súd zrušil napadnutý výrok II. rozsudku a v uvedenom rozsahu vrátil vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Žalobca v podstate poukázal na to, že právo na úroky aj po splatnosti úveru bolo dohodnuté. V prípade potvrdenia rozsudku navrhol pripustiť dovolanie

6. Krajský súd v Prešove ako súd odvolací (§ 34 CSP) po zistení, že odvolanie bolo podané v zákonom stanovenej lehote (§ 362 ods. 1 CSP), oprávnenou osobou 9 CSP) proti rozhodnutiu, proti ktorému je odvolanie prípustné (§ 355 CSP), preskúmal napadnuté rozhodnutie ako aj konanie mu predchádzajúce v zmysle zásad vyplývajúcich z ust. § 379 a nasl. CSP v rozsahu suspenzívneho (odkladného) účinku odvolania v zamietavom výroku (odvolanie podal len žalobca) a dospel k záveru, že odvolanie nie je dôvodné. Žalovaný odvolanie nepodal. Z uvedeného dôvodu vo vyhovujúcom výroku odvolací súd nemal oprávnenie rozsudok preskúmať a v tejto časti sa stal právoplatným.

7. Súd prvej inštancie postupoval podľa ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (zák. č. 99/1963 Z. z. v znení zmien a doplnkov do 30. 06. 2016). Odvolací súd pre zmenu aplikoval v zmysle princípu okamžitej procesnej aplikability nový procesný kódex zákon č. 160/2015 Z. z. - Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“), ktorý nadobudol účinnosť dňom 01. 07. 2016 (§ 470 ods. 1,2 CSP).

8. Odvolací súd sa stotožňuje so žalobcom, že otázka platenia úrokov dojednaných ako cena a odplata za úverovú službu v spotrebiteľskom vzťahu v období po splatnosti úverovej istiny, je zásadnou právnou otázkou. Treba tiež skonštatovať, že aplikačná prax sa v tejto otázke rozchádza. Zástancovia názorovej línie podporujúci platenie zmluvných úrokov popri úrokoch z omeškania prevažne vychádzajú z dispozitívnej normy, ktorá neobmedzuje dobu na poskytnutie finančných prostriedkov a kým úroky z omeškania sú sankciou tak úroky sú odmenou za užívanie si peňazí, a preto ich treba platiť až do ich vrátenia (napr. rozsudok NS ČR z 27.6.2007 sp. zn. 33Odo 657/2005). Na to sa v podstate poukazuje aj v súvislosti s návrhom na pripustenie dovolania. K tomu odvolací súd uvádza, že návrh žalobcu nepovažoval za opodstatnený aj so zreteľom na novú procesnoprávnu úpravu.

9. Zdá sa, že žalovaný nemajú právnické vzdelanie. Nie sú zastúpení odborníkom na právo a v konaní sú procesne pasívni. Skutkovým tvrdeniam žalobcu neodporovali.

10. Ani odvolací súd nezistil, že by existovala prekážka vykonať v predmetnej veci ex offio súdnu kontrolu neprijateľných zmluvných podmienok (porov. C-240 až 244/98 Océano Gruppo editoriale). Pre zdôraznenie sa poznamenáva, že dokonca aj v insolvenčnom konaní sa takáto ex offio kontrola musí umožniť, z ktorého dôvodu bola pre porovnanie česká právna úprava tomu brániaca vyhlásená za euronekonformnú (C-377/14 Ernst Georg Radlinger, Helena Radlingerová c/a FINWAY a.s.). O to viac sa takáto kontrola musí vykonať v bežnom spore zo spotrebiteľskej zmluvy.

11. Nebolo sporné, že súčasťou zmluvných podmienok je aj klauzula o povinnosti žalovaných platiť dohodnuté úroky predstavujúce cenu služby aj po splatnosti istiny príp. jej časti (ďalej aj „sporná klauzula“ čl. IV. bod 6 Zmluvy o úvere).

12. Rovnako nie je sporné, že predmetná úverová zmluva uzatvorená medzi žalobcom a žalovanými, je štandardnou formulárovou spotrebiteľskou zmluvou, v ktorej žalobca vystupuje v postavení dodávateľa v rámci predmetu svojej obchodnej podnikateľskej činnosti a žalovaní sú spotrebiteľmi, keďže pri uzatváraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy nekonali v rámci predmetu svojej obchodnej činnosti alebo inej podnikateľskej činnosti. Z uvedeného je zrejmé, že na predmetnú zmluvu je nutné aplikovať

ustanovenia Občianskeho zákonníka o spotrebiteľských zmluvách a teda aj generálnu klauzulu o neprijateľných zmluvných podmienkach (§ 53 ods.1 Občianskeho zákonníka, OZ).

13. Žalobca v podanom odvolaní namieta neprávne právne posúdenie veci (§ 221 ods. 1 písm. h) O.s.p., resp. § 365 ods. 1 písm. h) CSP). Nesprávnym právnym posúdením veci sa rozumie omyl súdu pri aplikácii práva. O omyl v aplikácii práva ide vtedy spravidla vtedy, ak súd použil nesprávny právny predpis alebo ak použil síce správny právny predpis, ale ho nesprávne vyložil.

14. Odvolací súd považuje rozsudok súdu prvej inštancie za vecne správny a stotožňuje sa s názorom o neprijateľnosti spornej klauzuly, podľa ktorej by mali spotrebiteľia platiť úroky aj po skončení obdobia, na ktoré bol úver dojednaný. Súd prvej inštancie vychádzal zo skutkového stavu, ktorý má oporu vo vykonanom dokazovaní a vec aj správne právne posúdil. Vo vzťahu k odvolacím námietkam žalobcu a na zvýraznenie správnosti napadnutého rozsudku sa dopĺňa nasledovné.

15. Nemali by byť pochybnosti, že úver je odplacným právnym úkonom, za ktorý možno dohodnúť úroky a že možno dohodnúť aj obdobie na užívanie finančných prostriedkov (úverové obdobie).

16. Zákon umožňuje dodávateľovi na určitú dobu (do splatnosti) podľa jeho predstáv poskytnúť úver a vypýtať si za to dohodnuté úroky. Od začiatku sa prirodzene sledujú úroky na dohodnutú dobu, ktorej koniec završuje tzv. splatnosť úveru.

17. Zo zákonom stanovených dôvodov (napr. nesplácanie úveru) má dodávateľ tiež právo splatnosť posunúť. Niet pritom zákonného kogentného pravidla, podľa ktorého by dlžník mal povinnosť zo zákona platiť bližšie neurčenú dobu úroky popri úrokoch z omeškania a takým ustanovením nie je ani ustanovenie § 506 Obchodného zákonníka. Občiansky zákonník pre porovnanie v ustanoveniach o pôžičke rovnako takéto pravidlo neuvádza (§§ 657,658).

18. Ak úver nie je splatený po splatnosti, zákon priznáva za zadržiavanie finančných prostriedkov sankcie či už zákonné (úroky z omeškania s kogentne stanoveným limitom) alebo zmluvné (napr. zmluvná pokuta). Do úvahy prichádzajú prípadne aj iné nároky z porušenia práva vyvolaného dlžníkom (náhrada škody, vydanie bezdôvodného obohatenia). Dôležité je však, že ich povahou ide nie o plnenia tvoriace cenu/odplatu za úver, ale o nároky z porušenia práva.

19. Kým kogentného pravidla o platení úrokoch aj po skončení úverového obdobia v normatívnej podobe niet, dohoda o úrokoch po splatnosti popri ďalších úrokoch za omeškание a ďalších sankciách sa dotýka ponuky zákona (dispozície). Ako pritom v spotrebiteľských veciach evidentne táto dohodnutá konštrukcia indikuje nárast dlhu, zákonite sa natíska otázka povinnosti vykonania súdnej kontroly prijateľnosti takejto dohody (úrokov popri úrokoch z omeškania a ďalších sankciách).

20. Nikto asi nepochybuje o tom, že taký odklon od dispozície právnej normy, ktorý sleduje úroky popri úrokoch z omeškania či iných sankciách je v neprospech žalovanej. Ak by takejto dohody nebolo, zákon by umožňoval žalobcovi uplatniť po splatnosti úroky z omeškania pri pomerne novom pravidle o administratívnom strope na celkové sankcie zakotvené v § 3a nar. vlády 87/1995 Z.z. „Ak je predmetom spotrebiteľskej zmluvy poskytnutie peňažných prostriedkov spotrebiteľovi, sankcie za omeškание spotrebiteľa so splácaním peňažných prostriedkov nesmú spolu prevýšiť priemernú hodnotu ročnej percentuálnej miery nákladov naposledy zverejnenú podľa osobitného predpisu pred vznikom omeškania o viac ako 10 percentuálnych bodov ročne a súčasne nesmú prevýšiť trojnásobok úrokov z omeškania podľa tohto nariadenia vlády; za rozhodujúcu sa považuje ročná percentuálna miera nákladov pre obdobný typ spotrebiteľského úveru. Za sankcie podľa odseku 1 sa považujú úroky z omeškania, zmluvné pokuty a akékoľvek iné plnenia za omeškание spotrebiteľa so splácaním peňažných prostriedkov. Ak sankcie podľa odseku 1 dosiahnu výšku poskytnutých peňažných prostriedkov, následné sankcie za omeškание spotrebiteľa so splácaním peňažných prostriedkov nesmú prevýšiť úroky z omeškania podľa tohto nariadenia vlády.“

21. Sotva by sa dalo veriť, že by nielen žalobca, ale akákoľvek banka v čase kontraktácie zakladala odplatu za poskytnutie úveru za iné obdobie ako dohodnuté úverové obdobie alebo že by s úverom spájala výhodu pre prípad omeškania. Naopak od každého veriteľa konajúceho s odbornou starostlivosťou sa očakáva, že cenu za úverovú službu zjednáva na úverové obdobie na dobu trvania

úverovej služby do splatnosti pohľadávky. Preto práve úroky za úver do splatnosti úveru vyjadrujú cenu úveru a sú teda pojmovo jednoznačne odlišiteľné od sankcii za omeškanie s plnením dlhu spotrebiteľa. Pre prípad omeškania nie inštitút ceny úveru, ale rôzne sankčné mechanizmy za neplnenie povinností riešia krízu spojenú s omeškaním.

22. V danom kontexte považuje odvolací súd za potrebné uviesť, že sa stotožňuje s tou časťou odôvodnenia NS ČR vo veci 33 Odo 657/2005, v ktorej sa argumentuje, že úroky predstavujú odmenu (cenu) za „užívaní istiny“ a úroky z omeškania sankciu. Nie však s názorom, že cena je neuzavretá kým sa úver celý nesplatí a že popri úrokoch z omeškania sú prípustné aj úroky. Cena musí byť jasne stanovená, uzavretá a ustálená výhradne v spojení s ukončením úverovej služby, a teda uplynutím úverového obdobia či už pôvodne dohodnutého alebo predčasne skončeného. Neuzavretá a otvorená môže byť len sankcia, ktorej výšku reguluje všeobecne záväzný predpis tak, aby nenadobudla neprimerané rozmery. Ak by sme totiž pripustili, že cena sa môže meniť v čase a v závislosti od subjektívneho faktora správania spotrebiteľa, mala by táto skutočnosť zásadný dopad aj na ustálenie podstatných náležitostí zmluvy o spotrebiteľskom úvere a podmienok, za ktorých bude spotrebiteľ kontrahovať.

23. Pre porovnanie zákon č. 129/2010 Z. z. požaduje v zmluve o spotrebiteľskom úvere uviesť výšku ročnej percentuálnej miery nákladov, a to pri zákonnej domnienke uvedenej v § 19 ods. 3 cit. zákona, podľa ktorého: „Pri výpočte ročnej percentuálnej miery nákladov sa vychádza z predpokladu, že zmluva o spotrebiteľskom úvere zostane platná dohodnutý čas a že veriteľ a spotrebiteľ si budú plniť svoje povinnosti za podmienok a v lehotách ustanovených v zmluve o spotrebiteľskom úvere“.

24. Uvedená zákonná domnienka pri súčasnom ustálení ďalších podstatných náležitostí zmluvy, akou je napríklad výška a počet splátok istiny, tvorí ucelený komplex informácií, za ktorých spotrebiteľ prijíma úverové rozhodnutie a vstupuje do kontraktačného procesu a ktoré by sa pri trvaní zákonnej domnienky nemali meniť.

25. Citovaná zákonná domnienka v plnej miere dopadá aj na prejednávanú vec, keďže práve interpretáciou uvedeného pravidla je potrebné ustáliť rámec uplatňovaných nárokov žalobcu.

26. Žalobca sa dovoľáva nárokov na odplátne úroky, ktoré by mu patrili v prípade, ak by bol zachovaný stav zákonnej domnienky, a teda trvanie záväzku zo spotrebiteľskej zmluvy za stavu, že veriteľ aj spotrebiteľ budú plniť podľa podmienok a v termínoch dohodnutých v zmluve. Keďže tento stav netrvá, je zrejmé, že došlo k zmene záväzku, ktorá bola privedená omeškaním spotrebiteľa a súčasne predčasným zosplatením úveru zo strany veriteľa.

27. Zmena záväzku logicky prináša aj zmenu pomerov plnenia a aktivuje režim omeškania v spojení s využitím práva podľa a za podmienok § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka. V tejto súvislosti je však potrebné rovnako uviesť, že k predčasnému zosplateniu záväzku spotrebiteľa došlo konaním veriteľa, a teda, bol to veriteľ, ktorý v súvislosti so zmenou (obsahu) záväzku určil aj režim ďalšieho plnenia záväzku svojím jednostranným adresovaným právny úkonom.

28. Okrem skutočnosti, že pri plnení záväzku je potrebné za každých okolností vychádzať zo stabilizovaných podstatných náležitostí zmluvy, ktoré sprevádzajú celú existenciu a trvanie záväzku, a to až do času zmeny (obsahu) záväzku, ktorá predstavuje prekonanie dojednaných podmienok postupného splácania záväzku, považuje odvolací súd za potrebné na doplnenie odôvodnenia súdu prvej inštancie viac objasniť aj inštitút predčasného zosplatenia úveru a jeho právny režim.

29. Predčasné zosplatenie úveru predstavuje vo svojej povahe jednostranný sankčný právny inštitút, ktorý umožňuje veriteľovi zmenou záväzku požadovať jednorazové, okamžité vrátenie celej úverovej istiny. Teda podstatný rozdiel stavu výhody splátok a stavu jednorazového zosplatenia úveru spočíva v tom, že veriteľ nemá nárok a spotrebiteľ nemá povinnosť vrátiť celú požičanu sumu naraz.

30. Splácanie úveru v splátkach teda na strane veriteľa vyvoláva stav absencie požičanej sumy istiny, ktorá sa iba postupne (v splátkach) vracia a spláca a za tento stav nedostatku a úverovania patrí veriteľovi úrok.

31. Úrok preto predstavuje jednoducho povedané cenu peňazí v zmysle ceny obetovanej príležitosti veriteľa, ktorý tým, že nemá istinu úveru k dispozícii, nemôže s touto nakladať a produkovať zisk. Absentujúci zisk pokrýva veriteľovi práve úrok splácaný spolu v rámci splátky úveru v režime dojednaného záväzku.

32. Tento stav tzv. výhody splátok je obvyklý a od nepamäti justifikuje nárok dodávateľa na úroky ako cenu dočasne obetovaných peňazí, ktorých dispozície sa veriteľ zbavuje v záujme získania budúcich úžitkov v podobe kapitalizovanej odplaty získanej za celé obdobie postupného splácania úveru, a teda výhody splátok.

33. Iný stav je však príznačný pre predčasné a mimoriadne zosplatnenie úveru, kde veriteľovi vzniká nárok na jednorazové vrátenie požičanej istiny úveru, vrátane úrokov kapitalizovaných ku dňu zosplatnenia úveru. V tomto prípade svojím právnym úkonom veriteľ navodzuje stav, v ktorom má právo získať okamžite späť celú sumu požičaných peňažných prostriedkov, v dôsledku čoho na jeho strane odpadá obmedzenie jeho práva na dispozíciu s istinou úveru, a tým obmedzenie obchodovania s peniazmi, ktoré už dlžník nemá právo vrátiť v režime výhody splátok. Práve v tomto kruciálnom rozdiely spočíva ekonomická podstata straty nároku veriteľa na úroky za požičanie peňažných prostriedkov od spotrebiteľa za obdobie po zosplatnení.

34. Logicky tak nastupuje stav, v ktorom by mal mať veriteľ záujem a vyvinúť úsilie smerujúce k skorému vráteniu peňažných prostriedkov a právny poriadok mu po mimoriadnom zosplatnení úveru poskytuje viaceré právne prostriedky vymožená jednorazovo zosplatnenej pohľadávky (úveru).

35. Ak teda nastal stav, kedy spotrebiteľ už nemá právny titul mať peňažné prostriedky u seba a tieto užívať, niet dôvodu ani na to, aby veriteľ inkasoval úroky, ktoré by mu patrili výhradne za stavu oprávnenej držby prostriedkov spotrebiteľom.

36. V opačnom prípade by bol založený krajne nespravodlivý a ústavne nekonformný stav, kde spotrebiteľ by bol vystavený všetkým sankčným mechanizmom vynútenia povinnosti a plnenia a veriteľ by naďalej pohodlne inkasoval úroky zo sumy, ktorú mu spotrebiteľ na výzvu nevrátil.

37. De facto by išlo o právny stav, podľa ktorého by sa popreli účinky veriteľom vyvolanej zmeny obsahu záväzku a veriteľ by úroky inkasoval ako keby k zmene záväzku nedošlo, zatiaľ čo však spotrebiteľovi by neboli garantované nijaké práva, ktoré mu plynuli zo zmluvy pred veriteľom vyvolanou zmenou záväzku.

38. Súd takýto stav v žiadnom prípade nemôže pripustiť, lebo by toleroval založenie hrubej nadvlády dodávateľa voči spotrebiteľovi, a to navyše za stavu, že veriteľ si môže nárokovať a môže sa domôcť jednorazového vrátenia peňažných prostriedkov z majetku spotrebiteľa a nemusí trpieť nijaké obmedzenia užívania svojho majetku podľa uzavretej zmluvy o spotrebiteľskom úvere.

39. Ak by navyše odvolací súd takúto zmenu justifikoval, podporil by nielen hrubú nadvládu veriteľa, ale zároveň by podporoval aj stav, v ktorom veriteľ nie je nútený vymáhať svoju pohľadávku a odplatné úroky mu majú nahradiť stav jeho potenciálnej nečinnosti, resp. stav nespôsobilosti spotrebiteľa vrátiť požičanú istinu jednorazovo. Takéto konanie veriteľa však nepožíva v slovenskom právnom poriadku nijakú právnu ochranu a ani preto niet titulu na inkasovanie odplatných úrokov po zosplatnení.

40. Uvedenou úvahou sa odvolací súd prirodzene dostáva aj v poradí k ďalšiemu zásadnému záveru, spočívajúcemu v skutočnosti, že jednorazovým zosplatnením vzniká spotrebiteľovi povinnosť jednorazovo vrátiť sumu požičaného úveru, navyšenú o kapitalizované úroky ku dňu zosplatnenia a počnúc prvým dňom omeškania spotrebiteľa ide o protiprávny stav založený sankčným jednostranným predčasným zosplatnením úveru.

41. S protiprávnym stavom sa prirodzene spájajú výhradne sankcie, keďže spotrebiteľ je v omeškani s vrátením uvedenej sumy. Naopak s protiprávnym stavom sa nikdy nebudú spájať odplatné plnenia, ktoré sa spájajú len so stavom lege artis, a teda stavom oprávneného držania peňažných prostriedkov podľa podmienok spotrebiteľskej zmluvy.

42. Ak napriek tomu existuje zmluvná úprava, ktorá s protiprávnym stavom stotožňuje aj odplatné nároky patriace len v právne súladnom stave, je táto právna úprava na škodu spotrebiteľa neprijateľne odchylná od zákona, čo zmluvnú podmienku podľa § 52 ods. 2 Občianskeho zákonníka, resp. podľa § 53 ods. 1 a 5 Občianskeho zákonníka robí absolútne neplatnou.

43. Povedané inak v protiprávnom stave patria zmluvným stranám nároky z porušenia práva, napr. sankcie a na tento účel je kogentným určujúcim pravidlom § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka v spojení s § 3 a § 3a nar. vl. 87/1995 Z. z. . Uvedené pravidlo predpokladá len to, aby sa omeškanie týkalo plnenia peňažnej povahy.

44. Podľa § 517 ods.2 OZ, ak ide o omeškanie s plnením peňažného dlhu, má veriteľ právo požadovať od dlžníka popri plnení úroky z omeškania, ak nie je podľa tohto zákona povinný platiť poplatok z omeškania; výšku úrokov z omeškania a poplatku z omeškania ustanovuje vykonávací predpis.

45. Ak by sa žalobca odplatných plnení napriek vyššie uvedenému výkladu neplatnosti dojednania dovoľával aj v čase po jednostrannom mimoriadnom zosplatnení úveru, neprešli by tieto nároky testom citovaných ustanovení Občianskeho zákonníka a nar. vl. alternatívne (podľa povahy zmluvnej úpravy) subsidiárne ani testom § 53 ods. 4 písm. k) Občianskeho zákonníka.

46. Pomerne často sa v sporoch z úverových vzťahov vyskytuje argumentácia o nezodpovednosti dlžníka, ktorý nesplatil včas svoj dlh, čo namieta aj odvolateľ. Až nebezpečne sofistikovane sa touto argumentáciou potom presadzujú rôzne neopodstatnené nároky veriteľov.

47. Na rozdiel od neodložených platieb za produkty (napr. kúpa tovaru tzv. za hotové) sú odložené platby (napr. úvery, pôžičky) vždy neisté a závisia od okolností, ktoré nastanú v budúcnosti (nesolventnosť, strata práce, uprednostnenie životne dôležitých potrieb, náhodilé výdavky narodenie, smrť, inkasné nedoplatky). Z uvedených dôvodov je nevyhnutné, aby úverové vzťahy boli osobitne chránené a potvrdzuje to vlastne aj osobitná smernica o spotrebiteľských úveroch a na vnútroštátnej úrovni celý rad osobitných noriem.

48. Zdá sa tiež, že používaním pojmu „neplatič“ sa zvädza k pomerne jednoduchej a lacnej argumentácii o „užívaní peňazí neplatičom, a preto nech platí“ a obchádzajú sa ekonomickoprávne súvislosti spojené s jednostranným zásahom veriteľa do pôvodných zmluvných podmienok. Niet pritom pochybnosti o tom, že za omeškanie prichádzajú do úvahy rôzne mechanizmy (náhrada ušlého zisku, vydanie bezdôvodného obohatenia, zmluvná pokuta, vady z omeškania a iné; stačí ich preukázať).

49. Dodávateľ úveru je ten, kto peniaze má a chce ich zhodnotiť. Na druhej strane vystupuje spravidla osoba, ktorá prostriedky nemá a vôbec nie je ojedinelé neľahké sociálne postavenie. Je preto mimoriadne dôležité akékoľvek krízové stavy vyrovnať maximálne koľko sa len dá v súlade s imperatívom ekvity. To však nejde, ak sa priznajú úroky popri úrokoch z omeškania, pretože sa nabúrava celý zmysel ochrany pred drastickým a nekonečným nabaľovaním istiny v rozpore s ratio legis zákonom upraveného sankčného mechanizmu (§ 517 ods. 2 v spojení s n. v. 87/1995 Z. z.).

50. Argumentácia o vhodnosti tlaku na dlžníka nadmerným úročením je až nezodpovedná najmä v prípadoch, ak objektívne nastali v živote dlžníka ťaživé situácie alebo veriteľ podcenil bonitu spotrebiteľa a následne prikročil k zmene záväzku formou jednorazového, mimoriadneho zosplatnenia.

51. Je nesystémové, ak sa obyvateľstvo nadmerne úverovo zaťažuje a následný stav (inter alia 3.700.000 exekúcií, spotrebiteľa v čiernej ekonomike, a i.) sa rieši oddlžovaním obyvateľstva, či amnestiami. Správna cesta je úverové podnikanie s odbornou starostlivosťou so zohľadňovaním bonity a pri čistote záväzkového práva dať každému čo mu patrí a nedať to, čo mu nepatrí.

52. Úroky za poskytnutie úveru sa na rozdiel od odplaty za akúkoľvek inú odplatnú službu či kúpu tovaru odlišujú tým, že plynutím času narastajú (cena za poskytnutú službu narastá). Dohoda o platení úrokov za úver aj po splatnosti spôsobuje, že takéto úroky v skutočnosti navyšujú cenu za užívanie finančných prostriedkov za obdobie do dohodnutej alebo predčasne vyvolanej doby splatnosti a zneisťujú sankčný mechanizmus úrokov z omeškania. Takto dochádza k obchádzaniu inštitútu iného plnenia na účely

aplikácie § 3a ods. 2 nariadenia vlády č. 87/1995 Z. z., ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia Občianskeho zákonníka.

53. Z dôvodov vysvetlených a uvedených vyššie, dohoda, podľa ktorej má spotrebiteľ popri úrokoch z omeškania prípadne ďalších sankciách platiť po splatnosti pohľadávky aj úroky za poskytnutie úveru do splatenia úveru (čl. IV. bod 6 Zmluvy o úvere) spôsobuje značnú nerovnováhu ku škode spotrebiteľa, predstavuje značné zhoršenie postavenia spotrebiteľa oproti zákonnému pravidlu, ktoré chráni spotrebiteľa v úverových vzťahoch pred nadmerným navýšením dlhu oproti výške úveru. Je nepravdepodobné, že by spotrebiteľ takúto dohodu individuálne vyjednal s dodávateľom, ktorý zaobchádza so spotrebiteľom čestne a rovnocenne (C-415/2011, AZIZ).

54. Dohodnuté úroky predstavujú cenu služby. Ak by zákonodarca mal úmysel uregulovať cenu služby aj za obdobie po skončení služby, mohol to explicitne upraviť tak, ako to napr. zakotvil pri iných spoločenských vzťahoch v § 723 ods. 1 OZ - „je nájomca povinný platiť nájomné až do vrátenia vecí“. Ustanovenie § 506 Obchodného zákonníka o odstúpení od zmluvy pre nesplácanie úveru a o vrátení dlžnej sumy s úrokmi nestanovuje presne, či sa majú platiť úroky do odstúpenia alebo úroky aj po odstúpení. Zostala teda len rovina zmluvnej úpravy, a tá je z uvedených dôvodov vystavená súdnej kontrole neprijateľnosti (§ 53 ods. 1 OZ).

55. Ako už odvolací súd vyššie uvádza, niet kogentnej úpravy o úrokoch na bližšie neurčenú dobu popri úrokoch z omeškania. Zákon vo svojich dispozitívnych normách nereguluje úroky za úver po splatnosti a preto dohoda o takýchto úrokoch je odklonom od dispozitívnej úpravy a je nielen v neprospech spotrebiteľa, ale vyvoláva hrubú nerovnováhu v neprospech slabšej zmluvnej strany. Navyše sa takáto dohoda dostáva do rozporu aj s ustanovením § 3a vl. n. 87/1995 Z. z..

56. Žalobca poukazoval na to, že úroky z úveru sú cenou peňažných prostriedkov a že ich nemožno zamieňať za úroky z omeškania, ktoré sú sankciou za to, že dlžník mešká so splnením peňažného záväzku. S týmto sa odvolací súd stotožňuje, a práve preto im priznal ich skutočný význam. Cenu (odplatu) za úver má žalobca právoplatne priznanú a mohol si ju už začať vymáhať. Argumentácia o užívaní peňažných prostriedkov zo strany „delikventných klientov“, znevýhodňujúcich riadne platiacich klientov/dlžníkov, patrí medzi časté argumenty zástancov úrokov popri úrokoch z omeškania a opomína sa nelichotivý stav spôsobený úverovaním bez odbornej starostlivosti s podceňovaním bonity spotrebiteľa.

57. Odvolací súd poznamenáva, že dominus nad predčasným zosplatnením úveru je dodávateľ a povaha formulárových zmlúv je aj o panstve dodávateľa nad zmluvnými podmienkami, ktoré pre kontrakt sám pripravil vrátane primeraného sankčného mechanizmu za neplnenie povinnosti vrátiť úver.

58. Úroky ako cena úverovej služby a ich platenie aj napriek tomu, že služba bola jednostranne predčasne ukončená vyvoláva tiež spoločensky nežiaduci stav. Nemali by byť pochybnosti o tom, že úroky predstavujú dôležitý prvok pri podnikaní s úvermi. Prvá stavebná sporiteľňa, a.s. by mala o klientov súťažiť s inými obchodníkmi práve s akcentom na úroky a tak prispieť k skvalitneniu verejného života a nižším cenám úverov. Ak sa však prijme názor, že sa úroky majú platiť aj po splatnosti, potom banka ani nemusí súťažiť o nových klientov, pretože to kruciálne, o čo ide pri tomto podnikaní z pohľadu veriteľa (úroky) má banka zabezpečené jednoduchou klauzulou od svojich dlžníkov; postačí, že sú v omeškani. Tak sa vynára inter alia aj otázka stavu obdobného stavu nútenej služby vo vzťahu k dlžníkom po predčasnom ukončení služby (po splatnosti pohľadávky). Z materiálneho hľadiska má default všetky účinky rovnajúce sa skončeniu služby, ktorej cieľom bolo na určitú dobu a na splátky prenechať spotrebiteľovi úverové prostriedky.

59. Pre úplnosť odvolací súd konštatuje nasledovné:

? úroky z úrokov (anatocizmus) sú pre odvolací súd neprijateľné,

? úroky z omeškania z úrokov (z ceny produktu) nie sú zakázané a v predmetnej veci sú právoplatne priznané,

? úroky popri úrokoch z omeškania porušujú zákonný limit, a preto sú v rozpore s § 517 ods. 2 OZ.

60. V danej právnej veci žalobca pristúpil k zosplatneniu celého úveru ku dňu 27.07.2015, teda týmto dňom sa stal splatný celý úver, zo strany žalobcu došlo k určeniu lehoty predčasnej konečnej splatnosti

úveru a odvolací súd preto dospel k záveru, že žalobcovi vznikol nárok na úroky z úveru iba do dňa 27.07.2015, potom už nastupuje režim platenia úrokov z omeškania. Obdobný názor je vyslovený aj v rozhodnutiach Krajského súdu v Trenčíne zo dňa 29.10.2014 sp. zn. 5Co/223/2014, Krajského súdu v Prešove sp. zn. 3Co/85/2013 zo dňa 25.10.2013, Krajského súdu v Prešove sp. zn. 4Co/83/2013 zo dňa 07.05.2014, Krajského súdu v Trenčíne zo dňa 22. 02. 2017 sp. zn. 5Co/407/2016.

61. Z uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Obo 143/98 vyplýva, že dohodnuté úroky (zmluvné úroky) z poskytnutých prostriedkov patria len do splatnosti dlhu (jeho splátok). Od splatnosti je dlžník v omeškaní a musí platiť úroky z omeškania.

62. V danej súvislosti je potrebné poukázať aj na uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky IV. ÚS 476/2012-14 zo dňa 18.09.2012, v ktorom sa uvádza: „Ústavný súd v tejto súvislosti nezistil existenciu takých skutočností, ktoré by nasvedčovali tomu, že by namietané rozhodnutie krajského súdu bolo možné považovať za svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené, resp. za také, ktoré by popieralo zmysel práva na súdnu ochranu. Krajský súd sa stotožnil s podrobne odôvodneným právnym názorom okresného súdu, jasne, zrozumiteľne a presvedčivo objasnil rozdiel, resp. vzťah medzi úrokmi z dohodnutého úveru a úrokmi z omeškania, ako aj otázku, prečo „zmluvný úrok vo výške 15,8 % ročne od 26. 8. 2009 do zaplatenia“ patrí sťažovateľke iba do splatnosti dlhu, a tiež výšku sumy (a štruktúru žalovanej čiastky) prislúchajúcej, resp. priznanej sťažovateľke, rozšíril vecnú argumentáciu na podporu správnosti odôvodnenia napadnutého rozsudku okresného súdu, opätovne poukazujúc na štandardnú obchodnoprávnu judikatúru v tejto oblasti. Súčasne sa tým vyrovnal aj s námietkami sťažovateľky, ktoré sú z veľkej časti totožné s tými, ktoré uplatnila aj na ústavnom súde. Tento výklad považuje ústavný súd za ústavne akceptovateľný.“

63. Sú určitým paradoxom právne veci žalobcu a to rozsudok Okresného súdu Vranov nad Topľou č. k. 4C/19/2016-41 zo dňa 26.04.2016 ako aj na rozsudok Okresného súdu Vranov nad Topľou č. k. 11C/342/2015-47 zo dňa 18.05.2016, v ktorých prvoinštančné súdy dospeli k rovnakému záveru v otázke nároku žalobcu na úhradu riadneho úroku po zosplatnení úveru, pričom žalobca, Prvá stavebná sporiteľňa, a. s. sa vo vzťahu k rozsudku Okresného súdu Vranov nad Topľou č. k. 4C/19/2016-41 zo dňa 26.04.2016 neodvolal a vo vzťahu k rozsudku Okresného súdu Vranov nad Topľou č. k. 11C/342/2015-47 zo dňa 18.05.2016 odvolaním napadol len výšku povolenej mesačnej splátky. V uvedených veciach sa žalobcovi úroky po splatnosti nepriznali a banka sa neodvolala, kým v predmetnej veci sa paradoxne domáha až dovolacieho prieskumu.

64. Východiskom spotrebiteľskej ochrany je postulát, podľa ktorého sa spotrebiteľ ocitá vo fakticky nerovnom postavení s profesionálnym dodávateľom, a to s ohľadom na okolnosti, za ktorých dochádza ku kontraktácii, s ohľadom na väčšiu profesionálnu skúsenosť predávajúceho, lepšiu znalosť práva a ľahšiu dostupnosť právnych služieb a konečne so zreteľom na možnosti stanovovať zmluvné podmienky jednostranne cestou formulárových zmlúv. Pre takéto vzťahy je charakteristické, že podnet ku zmluvnému jednaniu prichádza spravidla od dodávateľa, pričom spotrebiteľ nie je na všetky zmluvné dojednania pripravený a skúsený.

65. Spoločným znakom tejto úpravy je teda snaha cestou práva vyrovnáť túto faktickú nerovnosť, a to formou aj prípadného obmedzenia autonómie vôle. Základným princípom spotrebiteľských zmlúv je zásada, podľa ktorej nesmú obsahovať neprijateľnú podmienku, teda také zmluvné dojednanie, ktoré spôsobuje značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa, a to pod sankciou absolútnej neplatnosti takejto podmienky (§ 53 ods.5 OZ).

66. Z hľadiska posúdenia nekalých podmienok v spotrebiteľských zmluvách Smernica Rady 93/13 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách si stanovila práve za cieľ vyvážiť faktickú nerovnováhu medzi dodávateľom a spotrebiteľom pozitívnym zásahom štátu.

67. Zásadný posun v prejednávanej otázke predstavuje v spotrebiteľských právnych veciach judikatúra Súdneho dvora Európskej únie.

68. Súdny dvor výkladom smernice Rady 93/13 EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách stanovil zásadne pravidlo pre kvalifikáciu zmluvnej podmienky za nekalú, ak sa odkláňa od dispozitívnych noriem zákona v neprospech spotrebiteľa (napr.C-415/11, AZIZ) cit. „Článok 3

ods. 1 smernice 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že:- pojem „značná nerovnováha“ ku škode spotrebiteľa treba posúdiť na základe analýzy vnútroštátnych právnych predpisov uplatňovaných v prípade absencie dohody medzi zmluvnými stranami s cieľom posúdiť, či a prípadne v akej miere je právne postavenie spotrebiteľa vyplývajúce zo zmluvy nevýhodnejšie než právne postavenie zakotvené v platnom vnútroštátnom práve. ... - na účely určenia, či dôjde k nerovnováhe „napriek požiadavke dôvery [dobrej viery - neoficiálny preklad]“, treba preveriť, či predajca alebo dodávateľ, ktorí zaobchádzajú so spotrebiteľom čestne a rovnocenne, mohol rozumne očakávať, že by tento spotrebiteľ súhlasil s dotknutou podmienkou po individuálnom dojednaní“.

69. Zákonodarcovia opakovane pristúpili k regulácii úverových vzťahov a oficiálne sa kritizuje nadmerný nárast zadlženia obyvateľstva z úverových vzťahov. Cit napr. z dôvodovej správy k novele nar. vl. 87/1995 Z. z. vykonanej nar. vl. č. 586/2008 Z. z. „Cieľom predkladaného návrhu je doceliť vyváženú právnu úpravu v oblasti sankcií, a tak zamedziť jednej z foriem úžerných praktík v spotrebiteľských veciach. Reaguje sa na sofistikovanejšie a oveľa nebezpečnejšie úžerné praktiky, pri ktorých sa síce nedojednávajú vysoký úrok za poskytnutie peňažných prostriedkov, ale cez množstvo zmluvných pokút a iných sankcií sa ospravedľuje neprímeraný nárast výšky pohľadávky. Podľa článku 8 Smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách môžu štáty prijať prísnejšie opatrenia za účelom zabezpečenia maximálneho stupňa ochrany spotrebiteľa. Navrhovaná právna úprava bez ujmy pre dodávateľa zabezpečuje jednoduchšie, ale predovšetkým jednotnejšie pravidlá pri sankciách spojených s porušením záväzku spotrebiteľa....Spotrebiteľské vzťahy nesmú byť zdrojom neprímeraných ziskov...“.

70. Vo vzťahu k napadnutému výroku o náhrade trov konania odvolací súd uvádza, že vzhľadom na to, že žalobca v predmetnom konaní nebol úspešný v plnom rozsahu (100 %), má právo na trovy podľa pomeru úspechu a neúspechu, na čo súd prvej inštancie bral ohľad.

71. Judikatúra súdov vrátane európskeho súdu nevyžaduje, aby na každý argument strany (účastníka) bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia (porov. rozsudok Georgiadis proti Grécku z 29. mája 1997, sťažnosť č. 21522/93, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1997-III; rozsudok Higginsová a ďalší proti Francúzsku z 19. februára 1998, sťažnosť č. 20124/92, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1998-I; uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 23. júna 2004 sp. zn. III. ÚS 209/04). Odvolací súd so zreteľom na vyššie uvedené má za to, že rozsudok súdu prvej inštancie zodpovedá kritériám daných v ustanovení § 220 ods. 2 CSP. Z rovnakých dôvodov nepovažoval za potrebné zaoberať sa ostatnými odvolacími námietkami žalovaného, ktoré nemohli spôsobiť zmenu právneho posúdenia veci.

72. Majúc na zreteli uvedené, odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v jeho napadnutej časti ako správny potvrdil podľa ustanovenia § 387 ods. 1 a 2 CSP.

73. O trovách odvolacieho konania bolo rozhodnuté podľa § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP. Úspešným žalovaným trovy nevznikli, a preto im ich náhrada priznaná nebola.

74. Rozhodnutie prijal senát Krajského súdu v Prešove v pomere hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolať musí byť s výnimkou prípadov podľa § 429 ods. 2 v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).